

ירושלמי אקטואלי

יו"ל ע"י "בית המדרש למגידי שיעורים בדף היומי", כפר גנים ג' פתח תקוה

גליון מס' 26 | פרשת וישלח | ט"ז כסלו תשע"ז

הרב אברהם בלאס שליט"א

האם יעקב שיקר לעשו הסתכלות מקיפה

"...עד אשר אבוא אל אדני שעירה" בראשית לג, יד

ירושלמי עבודה זרה ב, א: "אמר רבי הונא: לא מצינו שהלך יעקב אבינו לשעיר! אמר רבי יודן בריה דרבי: לעתיד לבוא אמר ליה - 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו' "

הירושלמי מלמד אותנו להסתכל על התורה בהסתכלות מקפת. אי-אפשר להתבונן על פרשיות התורה כאירועים מקומיים. אם נסתכל על פרשיית יעקב ועשו כפרשיה מקומית, שאין לה אפיקים נוספים, אזי לא נוכל להסביר בשום פנים ואופן את השקר של יעקב. ברור הדבר שיעקב אבינו לא התכוון כלל לממש את דבריו ולהגיע לשעיר.

מבט עתידי מבאר את הדברים. נכון שיעקב אבינו עצמו לא תכנן לבקר בשעיר אולם בניו עתידים להגיע לשעיר כדי לנקום בבני עשו על אכזריותם כלפי עם ישראל.

גורלו של שבט בנימין הסתכלות מקיפה

"...גוי וקהל גויים יהיה ממך ומלכים מחלצריך

יצאו" בראשית לה, יא

ירושלמי תעניות ד, ז: "מקרא קראו וקירבוהו, מקרא קראו וריחקוהו. מקרא קראו וקירבוהו - 'גוי וקהל גויים יהיה ממך ומלכים מחלצריך יצאו' (בראשית לה, יא), ואדיין (-ועדיין) לא נולד בנימין. מקרא קראו וריחקוהו - 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי' (בראשית מת, ה) "

בפרשת פילגש בגבעה החרים עם ישראל את שבט בנימין. לאחר מכן עם ישראל חזר בו וביטל את החרם. ביטול החרם הוא אחד הסיבות לכך שט"ו באב, היום בו התירו לשבט בנימין לבוא בקהל, הוא יום שמחה.

כיצד ניתן היה לבטל את החרם?

בבבלי (תענית ל, ב) מובא: "אמר רב יוסף אמר רב נחמן: יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל שנאמר: 'איש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה' (שופטים כא, א), מאי דרוש? אמר רב: ממנו ולא מבנינו."

לפי הבבלי אמנם עם ישראל פעל על פי הדרכת התורה אולם מדובר בפרשה מקומית בלבד.

ירושלמי למעשה

מה אני עושה עכשיו!! שאל אסף את אשתו, מה אני עושה???

- קצת רקע - בסימן טוב ובמזל טוב לפני שלושה חודשים זכה אסף לארס את ביתו הבכורה עם בחור נחמד חכם ונאה.

אסף הוא אדם מאוד מפרגן ונודע לו מכמה וכמה מקורות שחתנו חובב

מוזיקה, לכן כשהוא ואשתו חשבו איך להפגיע את החתן הטרי עלתה בראשם האפשרות הברורה - 'אודי פנט ותזמורת'.

למי שעוד לא שמע עליהם רק נעדכן שמדובר בתמורת 7 נגנים לעילא ולעילא, מהשורה הראשונה, המחיר בהתאם, אך אסף בנוגע לחתנו הראשון לא ביקש לחסוך שקל, טלפון לאודי, סגרו 15000 ש"ח כולל קלרינט, איחולי מזל טוב -ונתראה.

החתן כמובן לא ידע את נפשו, לזאת לא ציפה, התודות שהוא הרעיף על אסף היו מעל ומעבר...

יום החתונה - אודי מתקשר - אסף עונה, ומה הוא אומר לו אם לא כך "אסף, אני מתנצל מאוד אבל לא אוכל לבוא היום לאירוע, יש לי הצעה של 40000 ש"ח, אירוע עבור שגריר שבדיה, אני לא יכול לפספס הצעה כזאת..." "מה??" נדהם אסף "אבל סגרנו!! היום החתונה!! אתה לא יכול לעשות לי דבר כזה!!" נזדעק אסף "מה אני יכול או לא יכול, זה תשאר לי" חתם אודי וניתק את השיחה, מותיר את אסף עם פה פעור.

מה אני עושה עכשיו!! שאל אסף את אשתו, מה אני עושה???

אלא שאשתו לא איבדה את העשתונות, טלפון לאמרגן של 'המזמרים' - שהם לא פחות ברמה - גילה שארע להם נס והם היו פנויים, אלא שהיתה בעיה אחת והיא - המחיר!

"תראה אני צריך לארגן את כולם תוך שעות ספורות כולל הגברה, פחות מ 32000 ש"ח לא שווה לי, וגם זה על חשבון הרווח שלי" סיכם האמרגן.

בצר לו סגר איתם אסף, לא לפני שהבטיח - אני

לע"נ
שמעון בן סוליקה ז"ל
הונצח ע"י
משפחת דהן

לע"נ
רבקה וייסטון
בת
ר' יהושע העשיל ז"ל
הונצחה ע"י המשפחה

קרן דניאלי
לזכר דניאלי זונפלד ע"ה
הונצח ע"י קרן דניאלי
לע"נ של הר"ר **אברהם גליק ז"ל**

לעומת זאת, לפי הירושלמי מדובר בהבנה כללית הרבה יותר. הדיון בדבר גורלו של שבת בנימין אינו מתחיל בסיפור המקומי של פרשת פילגש בגבעה, אלא מדובר בדיון ששורשיו נעוצים בספר בראשית, שהוא המקור להיווצרותו של עם ישראל.

מתוך הפסוק 'גוי וקהל גויים יהיה ממך' (בראשית לה, יא) עולה שמיעקב אבינו עתיד לצאת לפחות עוד בן אחד שגם הוא ימשיך את השושלת, ממילא ברור שמדובר בפסוק שמאפשר את שובו של שבת בנימין לחיק עם ישראל.

הריחוק של שבת בנימין נלמד מהפסוק 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי' (בראשית מח, ה). אם אפרים ומנשה יהיו כראובן ושמעון הרי מדובר בשלושה עשר שבטים. דבר זה לא יתכן שהרי מספר שבטי ישראל צריך להיות שנים עשר. בהכרח המסקנה היא שחייבים להוריד שבת אחד.

הפרשה בירושלמי

מה נלמד מדינה שיצאה מחוץ לבית?

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ (לד,א)

מכאן לנו הוכחה, שהתורה לא 'צינזרה' גם את הדברים הפחות טובים שהיו, והיא לא מעלימה מעינינו כלום, וכל הזימה והניאוף שקרה עם שכם בן חמור קרה בגלל שדינה יצאה החוצה, והנשים צריכות לדעת שאם הן יוצאות מחוץ לבית ואנשים נכשלים, כדאי לה שלא נבראה, כמסופר בגמרא (תענית כד). על בתו של רבי יוסי שהייתה יפת תואר, ויום אחד ראה רבי יוסי איש אחד סותר והורס את גדר העצים שלהם כדי להסתכל דרך הנקב ביופיה, אמר לו רבי יוסי, מה זה שאתה מסתכל כעת כאן? אמר לו, רבי, אם לא זכיתי לקחת אותה לאשה, אזכה על כל פנים לראותה, אמר רבי יוסי לבתו, בתי את מצטערת לאנשים, שובי לך לעפרך, ואל יכשלו בך בני אדם, כי מפני שאת יפת תואר יצרם מתגבר עליהם ונפטרה, אומר המדרש (תנחומא וישלח) לא תצא אישה בשבת ב'עיר של זהב' ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה, ואם יצאה בהן לרשות הרבים חייבת חטאת אבל לתוך חצרה פטורה, וחכמים אומרים, אף בחול אסור לצאת בהן לרשות הרבים מפני שהעם מסתכלין בה, ופגם הוא לאישה, שלא ניתנו תכשיטין לאישה אלא שתהא מתקשטת בהן לתוך ביתה שאין נותנין פרצה לפני הכשר וביותר לפני הגנב, וכן כתוב בתהילים (פרק מה) שכתוב כל כבודה בת מלך פנימה. ואמר רבי יוסי, כשהאישה מצנעת את עצמה בתוך הבית, ראויה להינשא לכהן גדול ותעמיד כוהנים גדולים, וכן אמר רבי פנחס הכהן בר חמא, בזמן שהיא צנועה בתוך הבית, כשם שהמזבח מכפר, כך היא מכפרת על ביתה, שנאמר (תהילים קכח) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך ואין בירכתי אלא מזבח, שנאמר (ויקרא א) ושחט אותו על ירך המזבח, וכן, אימתי אשתך כגפן פוריה, בזמן שהיא "בירכתי ביתך", ואם עשתה כן אז יהיו בניך כשתילי זיתים.

אתבע את אודי על כל שקל שאני הולך להפסיד!

חלפו ימי השבע ברכות ואסף "הגיש" לאודי חשבונית על ההפרשים - 17000 ש"ח, "

פתאום אמר אודי "נכון שזה לא היה מעשה הכי 'חברי' להשאיר אותך בלי תזמורת ביום החתונה אבל מכאן ועד לחייב אותי בתשלום המרחק רב..."

מ"י צודק?? אומרת המשנה ב"מ פ"ה ה"א "שכר את החמר ואת הקדר להביא לו פרייפריין (קישוטים) וחלילים לכלה או למת ופועלים לעלות פשתנו מין המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהם מקום שאין שם אדם שוכר עליהם או מטען" היינו שכשאינו אדם באותו המחיר שוכר על חשבונו של הראשון, מסתפק הירושלמי בזה (ע"פ מראה הפנים) כיצד ישלם - "בדבר האבד שוכר עליו ממקום אחר, נוטל מזה ונותן לזה" צד ראשון מציע הירושלמי שישלם הראשון מכיסו לפועל השני, וכמה? ממשיך הירושלמי "אמר רב אילא ובלבד עד כדי שכרו" היינו שהסכום שניתן להוציא מהפועל הראשון עבור תוספת לפועל השני זה מקסימום הסכום שסיכמו איתו מלכתחילה עבור עבודתו.

מביא הירושלמי צד נוסף " עד כדון ובלבד עד כדי שכר אותו היום, ובלבד עד כדי שכרו לשעה" היינו שלא ניתן להוציא כסף מהפועל הראשון מכיסו אלא רק במקרה שחייב לו שכר עבור עבודה שעבד באותו יום, או אז כשיחזור בו יוכל בעה"ב לנכות מין החוב עבור תוספת תשלום לפועל השני אך מכיסו לא נוציא!.

אומר מראה הפנים - בשם הראב"ד שלמרות שהירושלמי פה לא הכריע נוכל להכריע מדברי הירושלמי בתחילת הסוגיא, שבמשנה נכתב שבחלילין לכלה שוכר עליהם, - ומהירושלמי שבתחילת הסוגיא מוכח שמשנתנו עוסקת כשלא התחילו במלאכה - ואם כן לצד השני בספק כיצד 'שוכר עליהן' הרי לא התחילו במלאכה ולא יכול לנכות להם משום שכר?! אלא מוכח שגם כשלא עבדו סובר הירושלמי שישלמו מכיסם!!

ואכן השו"ע סימן שלג' ס"ו פוסק כהצד הראשון "וכל שיוסיף לאלו הפועלים האחרים על מה שפסק לראשונים נוטל מהראשונים, עד כמה? עד כדי שכרם של ראשונים"

אמנם הריטב"א (בשיטמ"ק) הביא עיצה כיצד נוכל לחייב לחלוטין את הפועל הראשון, שכל ההגבלה של 'עד כדי שכרם' זה רק אם שכרם באמירה אבל אם שכר אותם בקניין חייב לשלם כל מה שיפסיד בעה"ב!

אם כן בנידוננו אסף יוכל להוציא מאודי 15000 ש"ח שזה 'כדי שכרו' ו 2000 ש"ח הנוספים יפסיד.

בחתונה של ביתו הבאה הוא כבר ידאג לעשות קניין עם בעל התזמורת

עורך: ראש בית המדרש הרב ישראל מאיר ריאני שליט"א

חברי המערכת: הרב איתמר נגר | הרב מאיר וולברשטיין | הרב מרדכי הרבסט | הרב נפתלי וסרמן

כתובת האתר: www.lomdimyerushalmi.org